

Porträtt av en riksspelman

Leif Johanssons fiolspel har tagit honom runt jordklotet och lett till många intressanta möten. Han har spelat på Nobelfesten och Polar Music Prize-utdelningen. Som en röd tråd i spelandet går längtan efter det spontana och lusten som inte alltid följer noterna. Folkmusiken var det som lockade mest. Men Leifs musikhistoria började inte med en fiol, den började med schlager!

GNESTA.
– Vi sjöng
ofta
hemma
och man
träffades
och sjöng

tillsammans. Vi sjöng i bilen när vi åkte på semester. Vi hade visböcker som vi sjöng från. Jag och min syster kunde alla gamla schlager som stod där. Det var inte precis de allra nyaste låtarna, säger Leif, men vad gjorde det.

Leifs pappa kom från en musikalisk släkt men slutade att ta pianolektioner i unga år. Däremot improviserade han på pianot hemma och på munspel var han en hejare. I vuxen ålder lärde han sig spela gitarr.

Leif skulle göra som andra barn och börja med blockflöjt.
– Jag fick en gammal gubbe till lärare, berättar Leif.
Sen räknar han och kommer fram till att han själv är lika gammal nu som den gamle gubben var då.
– Men jag är mera up to date än vad han var, han var väldigt gammaldags! skyndar han sig att tillägga.

Över till fiol

När Leif hade spelat blockflöjt i ett år ville han gå över till fiol. Egentligen skulle han ha fortsatt med blockflöjten ett år till men av en lycklig slump fattades det fioler i musikskolan och man gjorde ett undantag. Blockflöjtsläraren var även lärare i fiolspel.
– Honom hade jag i tio år.

Som nio-tioåring fick Leif en tjock bok av sin lärare, ”Das Geigenspiel”. På tyska. Det var ett under att han inte slutade där, säger Leif. Det var inte ens speciellt roligt att spela fiol. Antagligen var han väl för mesig för att våga sluta, menar han, innan det kryper fram att han nog hade en del talang. Han lärde sig snabbt styckena utantill men även att läsa noter gick lätt. Texterna var det värre med, men där fanns det häften. Tekniken i fiolspellet blev bättre, men den riktiga glädjen väntade fortfarande med att infinna sig. Tills den dagen då han gick på en konsert i Nyköpings sporthall.

– Vi skulle gå in och sätta oss på våra platser. På vägen in är det ett par av lärarna som spelar några takter på en gånglåt, bara så där på lek och det där hörde jag och tänkte: Wow! Så där vill jag kunna spela! Spela utan notställ, utan noter, bara så där. Och så lät det så häftigt.

Yngst i gillet

Några år senare hade Nyköpingshus spelmansgille en träff på biblioteket i Nyköping. Leif var klart yngst men satt med i sällskapet och spelade och njöt. Senare frågade Leif sin lärare om han kunde få spela folkmusik. Folkmusik, vad är det? blev svaret men Leif fick en bok med noter att spela efter.

Ytterligare några år senare var det dags för en kurs på Solbacka, i slängpolska.
– Det var första gången jag fick spela folkmusik på gehör och det klickade direkt. Det där var precis det som jag letade efter.

Sen följde en tid i skolorkestern i Nyköping. Leif sökte upp spelmansgillet och började spela med dem. Fortfarande var det efter noter, men musiken var skojig. Man spelade för glädjen att spela och reglerna var färre än hos t.ex. filharmonikerna. En ny ”gubbe” gjorde entré i Leifs liv.
– Arvid Karlsson, Spel-Arvid! Han var en rackare på att spela andrastämmor. Han hittade på andrastämmor i stunden. När ett gäng spelade melodin så gjorde han en andrastämma till som blev snygg.

Repertoar i huvudet

Leif fick lite tips av Arvid och upptäckte friheten i att kunna spela tillsammans med andra musiker fast man inte kan melodin. Plötsligt öppnades många dörrar inombords. Leif gick in i spelmansgillet och blev medlem i Sörmlands spelmansförbund.

– Jag träffade folk som hade hela sin repertoar i huvudet. För första gången fick han höra begreppet ”riksspelman”.
– Jag visste inte vad det var men det lät fint. Jättefint.

Leif stoppade in begreppet i bakhuvudet och gick ut gymnasiet. Han gjorde lumpen som radiotelegrafist på en ubåt och träffade andra musiker som listigt nog hade valt samma militära inriktning.

– Morsealfabetet bygger också på en viss musikalitet. Det är ett rytmiskt förfarande och så måste man vara snabb. Jag var uppe i 125 tecken per minut när jag var som bäst.

Från snickeri till musikutbildning

Leif muckade och framtiden var en tom yta. Det blev två år på en snickerifabrik (utan musiker, den här gången). Leif räddades av en kompis som fick honom att börja på Lunnevads folkhögskola, på musiklinjen. Sen gjorde han som de andra eleverna och sökte till en högre musikutbildning.

I Stockholm hade man precis startat en fyraårig pedagogisk musikutbildning. Leif kom in och fick Ole Hjort som fiollärare. Där och då kunde musikern Leif äntligen hitta sin egen form och sina egna fotspår.

– Ole Hjort var den första som såg människan bakom musikern. Han jobbade med mitt självförtroende och inte bara med tekniken. Han sa så många kloka saker!
– Att jag kom in på den där utbildningen var nog avgörande för att jag överhuvudtaget skulle fortsätta med musiken. Annars hade jag väl hamnat på den där förbaskade snickerifabriken igen.

Efter det gick det framåt och uppåt för Leif. Han hade redan gjort sin första uppspelning på vägen mot att erövra titeln riksspelman. Ett bronsmärke blev det i Forsa i

Hälsingland och silvermärket och titeln spelade Leif till sig i Västerås 1983.

Idag är Leif fiollärare på musikskolorna i Trosa och i Gnesta. Han spelar med Skansens spelmän och idag kan han ”spela utan notställ, utan noter, bara så där”. Två av hans elever – tvillingsystrarna Caroline och Madliene Eriksson – är själva riksspelmän. Caroline kallar Leif Johansson sin läromästare och då har man nog fått sitt silvermärke som lärare. Också.

.....

FAKTA OM LEIF JOHANSSON

- **Ålder:** 61 år
- **Född:** I Orsa.
- **Bor:** Gnesta
- **Familj:** Tre döttrar och katten Putte

- **Arbete:** Fiol.mag. Skansenspelman och fiollärare
- **Hobby:** Har ingen hobby men är en obotlig samlare, vilket känns som en belastning
- **Dricker gärna:** Alkoholfritt
- **Ser på TV:** Ser aldrig på ”Så mycket bättre” eller ”Så ska det låta” (alldeles för tillrättalagt), men gillar tävlingsprogram med lite klass samt deckaren ”Gåsmamman”
- **Dit åker jag gärna:** Generellt till värmen. Drömrsmålet är Angkor Wat.
- **Senaste bok:**Keplers senaste
- **Senaste film:** Jag är barnsligt road av Harry Potter och Star Wars.
- **Det gör jag när jag vinner 2 miljoner:** Betalar mina skulder, ger en summa till mina barn och roar mig för resten.

Av Kerstin Pettersson | april 2017 | Porträttet

Share This Story, Choose Your Platform!